

ARBETSGRUPPEN FÖR FRÅGOR KRING ÖKAD INTERNATIONELL RÖRLIGHET INOM RAMEN FÖR GÖTEBORGS UNIVERSITETS FÖRBEREDELSE FÖR BOLOGNAPROCESSEN

Delrapport 1: Mottagningsinfrastrukturen

Gruppen konstituerades i månadsskiftet februari/mars och har haft tre gemensamma möten, 22 mars, 20 april och 1 juni. Inför det första mötet utsändes ett förslag till strukturering av arbetet av gruppens ordförande, professor Claes G Alvstam, Handelshögskolan. Dessutom genomförde gruppens koordinator, Michelle Coldrey vid Handelshögskolans utlandsavdelning möten med gruppens medlemmar kring vilka förväntningar som de enskilda fakulteterna hade på det kommande arbetet. Med utgångspunkt från diskussionerna under det första mötet formulerades en preliminär arbetsordning, där inledningsvis frågor kring studentmottagningens infrastruktur fick första prioritet. Nedan följer ett förslag till hur mottagningen av inkommande utländska studenter skall organiseras.

Följande har hittills deltagit i arbetet:

Claes G Alvstam, HHFN (ordf), Kerstin Ahlskog Arbæus, HFN, Ingela Elofsson, IO, Mona Franséhn, SFN, Charlotta Hanner Nordstrand, NFN, Bent Jørgensen, IO, Catharina Langendorf, RÅ, Anki Leissner, KFN, Ulf Sjöstrand, KFN, Ann Strömberg ITU, Stig-Magnus Thorsén, UFL, Gunnar Tobin, SA, Ásdis Vidarsdóttir, UFN, Caroline Öhman, GUS, Handelshögskolans utlandsavdelning: Michelle Coldrey (t o m 31 maj); fr.o.m. 1 juni: Karin Dejke, Catharina Miklin, Helena Sjöholm.

UTGÅNGSPUNKTER

Bolognaprocessen kommer att innebära en kraftig ökning av den internationella rörligheten, både bland studerande, lärare och teknisk-administrativ personal. Målsättningen är att GU skall vara ett internationellt orienterat, gott europeiskt universitet. Det är således en central uppgift att förbereda för ökad internationell rörlighet och att skapa en struktur som både underlättar och understödjer denna process. I fokus ligger studeranderörligheten, men den internationella rörligheten bland studenter underlättas även av att det skapas bättre förutsättningar för internationellt lärar- och forskarutbyte. TA-personalen är en grupp som ofta negligerats i internationaliseringsarbetet, trots att den är en nyckelgrupp, speciellt vad gäller den inledande kontakten med de utländska studenterna. Flera av gruppens förslag kommer därför att handla om vidareutbildning av denna personalkategori för att bättre kunna ta hand om inkommande lärare, forskare och studenter.

Gruppens arbete handlar om hur man skall reducera och eliminera hinder för ökad rörlighet. Dessa hinder kan vara:

- *fysiska /legala* (svårighet/omöjlighet att studera i andra länder);
- *tekniska* (ett komplicerat regelverk, bristande information mm);
- *ekonomiska* (kostnaderna för ett ökat studerandeutbyte - avgifter, resor, ökade levnadsomkostnader etc).

Därtill kommer de *mentala* hinder, som t.ex. rör osäkerheten inför att studera i andra länder.

Både inkommande och utgående rörlighet kommer att behandlas i gruppens arbete. I den första etappen koncentreras arbetet på mottagningen av *inkommande* studenter/lärare/TA-personal.

I dag är det vanligt att skilja mellan studenter som kommer inom ramen för organiserat utbyte och s.k. 'free movers'. Definitionen av denna senare grupp är inte självklar, och bör vara gemensam över fakultetsgränserna. Därtill kommer sådana utländska studerande som är antagna inom ramen för det svenska systemet och som därför tekniskt inte har behandlats som utländska studerande trots att de ofta har större behov av hjälp och stöd än Erasmus-studenter. Ett exempel på denna grupp har varit studerande vid Handelshögskolans 'Integrated Master's Programmes' på 'Graduate Business School.' Studenter inom ramen för olika organiserade utbyten har i dag vissa ekonomiska och praktiska förmåner som inte 'free movers' har tillgång till. En utgångspunkt för vår gruppens arbete har varit att visserligen kommer det mer reglerade studerandeutbytet säkert att öka, inte minst på master-nivå, men att det alltid kommer att finnas en grupp 'free movers'. Det är heller inte helt säkert att alla studerande önskar ett mer detaljreglerat utbyte av det slag som planeras på många fakulteter, utan många vill behålla en hög grad av flexibilitet inom ramen för den ökade rörligheten. Därför är det betydelsefullt att skapa en organisation som tar hänsyn till båda dessa kategorier.

Det är viktigt att kunna bedöma den förväntade absoluta omfattningen av alla kategorier studerandeutbyten. Därför måste statistiken över inkommande utländska studerande med avseende på kategori och ursprungsland standardiseras och göras lättare tillgänglig.

En kraftig ökning av utländska studerande aktualiserar även frågor som rör studentinflytande. Skall institutionsstyrelseprotokoll översättas till engelska? Hur hanteras överklagande av examination etc?

Även om det kan vara en god utgångspunkt att svenska och internationella studenter skall behandlas lika, riskerar en sådan norm att bli 'det godas fiende'. De utländska studenterna har ett antal behov och problem som de svenska studenterna inte möter normalt och som måste hanteras för att GU skall kunna leva upp till sin strävan att bli en attraktiv studieort på europeisk nivå, trots perifert läge och otacksamma klimatförutsättningar. Vidare har de icke-europeiska studenterna i många avseenden ett större beroende av hjälp och stöd än studenter från EU/EES.

Vår utgångspunkt har därför varit de internationella studenterna skall tas emot, sett utifrån vilka behov de har, inte med hänsyn tagen till varifrån de kommer eller vilka avtalsområden de tillhör. Således: alla internationella studenter bör ha tillgång till samma mottagningservice, oavsett om de kommer hit via avtal eller söker på egen hand till olika program eller fristående kurser.

MOTTAGNINGSFRASTRUKTUREN

FÖRSLAG: STARKARE, SAMLAD MOTTAGNINGSORGANISATION

Även om det är viktigt att det dagliga internationaliseringsarbetet skall bedrivas så nära utbildningsverksamheten som möjligt, dvs. på institutions- och fakultetsnivå, finns det ett antal funktioner som helst bör organiseras på central nivå inom GU.

Den organisation som existerar i dag för mottagning av inkommande internationella studenter, gästforskare, konferensdeltagare etc. upplevs som otydlig. I dag är alldeles för många enheter inblandade. Det finns behov av *ett starkt international office* med ansvar för hela den praktiska mottagningsinfrastrukturen. Det finns stora samordningsmöjligheter härvidlag mellan dagens 'Exchange Student Service' (Avdelningen för studentfrågor), dagens 'International Office' inom Avdelningen för information och omvärldskontakter, Forsknings- och Innovationservice, samt aktiviteter som nu organiseras inom avdelningen för Konferens och Service. Därtill kommer det nyligen framlagda förslaget om en 'international desk' för internationella gästforskare, som, i den mån det förverkligas, också skulle passa in inom ramen för samma organisation. Många av de praktiska frågorna kring mottagning, t ex bostad, försäkring, viseringsärenden, är likartade, oavsett individens ålder eller akademiska status.

Det bör således finnas en stark sammanhållen organisation för mottagning av utländska studerande, samt för inkommande lärare, forskare och post-doc-studenter inom bl.a. Marie Curie-avtal, samt TA-personal. Denna skall vara centralt lokaliserad och ha ett generöst öppethållande, samt om möjligt även upprätthålla en viss jourfunktion. Närmare samordning med Chalmers Tekniska Högskola bör också övervägas.

Inom den organisatoriska ramen för en central studentmottagning skall rymmas en rad olika uppgifter. De viktigaste är:

- Generell information om att studera i Sverige och i Göteborg;
- Bostad: Tillgång, standard, läge, prisnivå;
- Försäkringar; sjuk- och hälsovård; migrationsärenden;
- Språkstudier;
- Fritid, sociala aktiviteter.

Information om Sverige och Göteborg

Vi skiljer mellan två typer av information - aktiv och passiv - där den aktiva informationsverksamheten består i marknadsföring av GU på studentmässor och -utställningar och ett aktivt uppsökande arbete. Den passiva informationsverksamheten innebär att ha ett omfattande och varierande informationsmaterial tillgänglig för de studenter och gästforskare som efterfrågar sådant. T.ex. ger International Office ut den årliga skriften 'Guide for Visiting Staff'. Både aktiv och passiv information kan ske via en rad olika kommunikationskanaler. Nära samarbete bör ske med professionella organisationer som 'Business Region Göteborg', Göteborg & Co., Västsvenska Industri- och Handelskammaren m.fl.

Informationen (på engelska, och gärna även på ytterligare ett antal stora språk) på GU:s hemsida om hur man söker information bör bli tydligare och vara lätt att hitta oavsett vilken fakultet man tillhör. Denna fråga bör även diskuteras av språkpolicygruppen.

Bostäder

Studentbostadstillgången är bättre i dag än för några år sedan, men det är fortfarande en rad problem som måste lösas. Olika utländska studerandegrupper ställer olika krav på standard. Genomgående finns kritik mot alltför höga bostadskostnader. GU kommer att behöva en högre andel studentrum/-lägenheter och ett bättre avtal med SGS. I samarbete med SGS och övriga aktörer på bostadsmarknaden (Boplats Göteborg, Studentforum etc.) borde skapas en flexibel organisation för att bättre möta olika typer av behov. Det gäller även korttidsuthyrning, eftersom det kan antas att korta vistelser, t.ex. 5-10 veckor, kommer att öka, när det i dag är vanligast att stanna minst en termin. Den samlade organisationen för bostäder för gästforskare, inkommande lärare och TA-personal med familjer bör också förstärkas ytterligare. Det arbete som i dag läggs ned på institutionsnivå är personalmässigt betungande, och blir ofta onödigt dyrbar, eftersom det många gånger handlar om att finna en snabb lösning på ett akut bostadsproblem. En samlad organisation – gärna även tillsammans med CTH - skulle öka den professionella kunskapen om den aktuella situationen på den lokala bostadsmarknaden, och öka kompetensen att även förutse kortsiktiga förändringar vad gäller utbud och efterfrågan.

Det centrala beslutet att lägga ut GU:s gemensamma kostnader för studentbostäder på de institutioner/fakulteter som har internationella studenter boende via GU-avtal har varit kontraproduktivt, och upplevs av de berörda som oacceptabelt och motstridigt i relation till Bologna-processen. Här 'bestraffas' de institutioner som lyckats attrahera internationella studenter, samtidigt som studenterna själva betalar samma hyra som de övriga till SGS. Dessa kostnader bör hanteras på central nivå, och frågan måste lösas på ett smidigare sätt.

Försäkringar, sjuk- och hälsovård; rättsskydd; viseringsärenden, uppehållstillstånd mm.

Det finns i dag ett någorlunda välfungerande nätverk för Erasmus/Sokrates-studenter (t.ex. 'Student In'-försäkringen), men den ökade rörligheten kommer, som nämndes ovan, att innebära ökat antal free-movers samt utländska studenter som blivit antagna inom det svenska utbildningssystemet. Stora skillnader råder vad gäller regelverket för olika nationaliteter. I vissa extrema fall betalas i dag utländska studenters sjuk- och tandvårdskostnader mm ur enskilda institutioners utbildningsbudget. Kunskapen om rättsskydd, juridisk hjälp, skattefrågor, stipendier, möjlighet till avlönat extraarbete mm. bör också finnas centralt. I den samlade mottagningsorganisationen bör således finnas den bästa expertkunskapen kring regelverk för EES-medborgare och andra. Administrationen kring viseringar, intyg, förlängning av uppehållstillstånd mm har ökat kraftigt, och det krävs ett bättre utbyggt nätverk för kontakter med Migrationsverket, utländska ambassader och konsulat i Sverige, svenska ambassader utomlands osv.

Generellt är beredskapen bättre vad gäller studerande än för inkommande lärare och TA-personal, samt deras familjer, något som uppmärksammats i förslaget om inrättande av en särskild 'international desk' för utländska gästforskare. Samordningsfördelarna mellan grundutbildningsstuderande och gästforskare är stora, men organisationen bör även uppmärksamma speciella frågor som rör t.ex. barnomsorg, arbetsmöjligheter för 'medföljande' etc. Dessa senare frågor kan även beröra grundutbildningsstuderande med försörjningsansvar.

Språkstudier

Häri inbegripes inte bara förbättrade möjligheter att parallellt med de egentliga studierna också kunna få elementära kunskaper i svenska, utan även att kunna förbättra sin hör- och läsförståelse samt skriftliga språkfärdighet vad gäller engelska. För många studenter är det naturligt att intressera sig för svenska språket, speciellt den grupp som avser att stanna mer än en termin. Det finns också en viktig social dimension vad gäller studierna i svenska, eftersom det blir en naturlig träffpunkt mellan olika grupper av utländska studenter. I dag kan inte alla studenter som vill börja läsa svenska beredas plats, vilket ger en dålig signal till de nyanlända. Samtidigt är bortfallet stort, eftersom många inser att det kan vara svårt att kombinera med de ordinarie studierna. Därför krävs en flexibel organisation, som gör det möjligt att studera på olika nivåer och med olika studietakt under olika perioder. Det skall givetvis också finnas en brett utbud av frivilliga kvällskurser/sommarkurser om svensk kultur, politik och samhällsorganisation. Organisationen och finansieringen av dessa kurser bör diskuteras som en naturlig komponent i förverkligandet av GU:s internationaliserings-policy

Eftersom engelska kommer att vara det genomgående undervisningsspråket för flertalet utländska studenter, är det viktigt att hålla i minnet att den allmänna kunskaps- och färdighetsnivån i engelska måste höjas. Det bör kunna ges kurser i engelska anpassade för studerandegrupper med olika språkbakgrund, och med speciell inriktning på olika typer av fackspråk och författande av akademiska texter. Den ökade kostnaden för sådana kurser kan lätt 'räknas hem' genom bättre genomströmning och bättre studieresultat.

Institutionernas TA-personal bör erbjudas möjligheter till språkkompetensutveckling, inte minst när det gäller facktermer kring utbildningen - inte bara på engelska, utan även i de stora europeiska språken.

Fritid, sociala aktiviteter

Den första mottagningen är viktig. Det gäller att hitta en smidig form för att snabbt lösa de praktiska problem som rör själva ankomsten och den första veckan i Sverige ('Arrival day - arrangemangen'). I princip bör den mottagande organisationen ha en '24-timmarsservice' under den korta tid kring terminsstart då de flesta studenter anländer. Mottagning på flygplatsen och transport till bostad kan upplevas som alltför 'lyxigt', men det borde ändå gå att hitta en form där de inkommande studenterna snabbt och smidigt kan finna vägen till sitt boende och skriva under sitt bostadskontrakt. Här bör samarbetet med studentkårerna kunna utvecklas ytterligare. Man kan mer använda sig av de egna studenterna som faddrar, för att hämta vid flygplats osv.

De 'Welcome programmes', 'Freshman week' - arrangemang, 'International Evenings' m.fl. som finns i dag upplevs som mycket bra och bör finnas kvar och förstärkas. Inte minst är de viktiga genom att olika former av information kan samordnas via ett sådant program. Därutöver är det symboliskt viktigt att anordna 'receptions' under värdskap av Rektor, Göteborgs Stad osv.

Studentorganisationerna bör få utvidgade resurser för anordnande av utflykter, resor inom Sverige, fester, 'internationella caféer', 'student buddy'- verksamhet, skapande av faddernätverk etc.

Följande frågor kommer att ytterligare behandlas i det fortsatta arbetet:

- Lärarutbytet: För att åstadkomma en ökad internationell rörlighet för studerande måste incitamenten till lärarutbyte förstärkas kraftigt;
- Internationellt utbyte för TA-personal: Detta är ett delvis 'bortglömt' område, trots att Bologna processen kommer att innebära krav på ökad kompetens för att hantera olika länders universitetsadministrativa system;
- Avgiftsfrågan: praktiska och akademiska konsekvenser av införande av avgifter på vissa kurser och program vid svenska universitet;
- Organisation kring de utresande studenterna. Marknadsföring, avtalssamordning, återrapportering, stödfunktioner, information etc; samordning med mottagningsorganisationen;
- Samordning mellan de formella utbytesavtalen och kraven på ökad mobilitet;
- Balanseringsfrågorna: 'Swapping' mellan fakulteter, dvs skapande av ett smidigt system för att ekonomiskt kompensera de fakulteter som tar emot inkommande studenter som egentligen är inskrivna på andra utbildningar;
- Studerandeinflytande och demokratiaspekter;
- Kostnaderna för ökad internationalisering och rörlighet; prioriteringar och avvägningar.